ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 10 september 2016

Churandy gaat voor vijfde Spelen

Pagina 8 & 9

Inhoud

Voorpagina 1

Inhoud 2

Uitgelicht 3

Muziektherapie 4 & 5

Literatuur 6 & 7

Churandy Martina 8 & 9

Advertorial 10

Eten & drinken 11

Boek over George Maduro 12 & 13

Recht 14

Puzzels 15

Beroep onder de loep 16

Foto van de week.

Humphrey Plantijn maakte deze prachtige foto van een zonsondergang bij Blue Bay Resort.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

CORRECTIE Ari Manse

VORMGEVING Wendela Ataliede
Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: AFP

Aan deze Ñapa werkten mee:

Marja Berk
Monique Casimiri
Brede Kristensen
Judice Ledeboer
Kim van der Meer
Milangela Plate
May Voges
Mineke de Vries
Didi Wildeman
Miriam de Windt
Ken Wong

Thuis.

CNSJ Festival

Monique Casimiri

Een lang gekoesterde wens ging in vervulling dit weekend. Twee eigenlijk. We zijn naar het Curaçao North Sea Jazz Festival geweest. En dan nog wel op de avond met voor mij de mooiste line-up. De avond dat zowel Kassav' optrad als Juan Luis Guerra.

Al vanaf de eerste keer dat het festival haar deuren opende riep ik vanuit Nederland: 'Ooh, als ik daar toch eens bij zou kunnen zijn'. En nu was het zover. Wat een happening en wat goed georganiseerd. De auto bij het Rif, met de bus naar boven. Gezamenlijk liepen we de berg af naar beneden richting ingang van het terrein. Kleine tuktuks reden af en aan om gasten van de bus naar de ingang te brengen. Ik wilde lopen, ik wilde voelen, ik wilde het allemaal meemaken. Mijn voeten daarentegen protesteerden een klein beetje.

Omdat ik geen idee had wat de dresscode was, ben ik op veilig gegaan met een zwart jurkje. Een zwart jurkje kan altijd, bij elke gelegenheid. En bij dat zwarte jurkje stonden die zwarte hakken ook zo leuk. En dat ging een hele tijd goed…

Bij de ingang werden de tassen van de dames keurig gecontroleerd. Er ging geen wenkbrauw omhoog toen de vrouw mijn tas inspecteerde. Maar mijn schatten lagen daar. Geduldig naast elkaar. Open en bloot te wachten tot later op de avond.

De optredens waren bij een groot podium, op een hoger gelegen deel van het terrein. Daar aangekomen zag ik tribunes en aangezien we vroeg waren zijn we eerst even gaan zitten om te genieten van alles en iedereen om ons heen. Mijn voeten waren blij met deze pauze. Ze gaven nu duidelijke signalen dat de zwarte hakken niet het beste idee van de avond vonden.

We stonden bijna vooraan bij het optreden van Kassav'. Het was een goede plek om het optreden goed te kunnen volgen. Ware het niet dat mijn voeten nu duidelijk aangaven geen minuut langer op de hakken te willen staan. De tribune vond ik geen optie, maar ik was gelukkig voorbereid op dit moment. Met mijn tas onder mijn arm liep ik even naar de zijkant van het terrein om niet geheel in de kijker te staan om daar mijn schatten uit de tas te pakken. Een paar platte, makkelijke schoenen lagen op mij te wachten en werden groots onthaald door mijn voeten. Ook Kassav' was blij met deze wissel, want ik heb kunnen swingen. En hoe, ik stond niet stil. Ook bij Juan Luis Guerra konden mijn voeten goed vooruit. Ook hier stond ik niet stil.

Al met al een hele goede keus om deze schatten mee te nemen deze avond. Hierdoor heb ik enorm kunnen genieten van de optredens. Doordat de hakken nu in de tas moesten was mijn tas iets gegroeid in omvang wat met zich meebracht dat ik bij het passeren van mensen soms vergat dat ik wat breder was dan aan het begin van de avond. Mijn tas heeft menigeen uit balans gebracht, wat weer goed gemaakt werd door de opzwepende klanken vanaf het podium. De mensen stonden niet stil. Een beweging meer of minder viel gelukkig niet zo heel erg op. En voor diegene die mogelijk een kleine blauwe plek heeft opgelopen door mijn tas, mea culpa, mijn voeten zijn u dankbaar voor uw begrip.

Uitgelicht.

Curaçao North Sea Jazz

Voor de zevende keer is het Fundashon Bon Intenshon in samenwerking met Mojo Concerts gelukt om een goed georganiseerd festival met topartiesten neer te zetten. Op donderdag ging het publiek uit zijn dak tijdens het gratis concert van Kassav' en Juan Luis Guerra. Op vrijdag viel de show van Chris Brown niet bij iedereen in de smaak omdat hij overduidelijk playbackte. Dit werd ruimschoots goed gemaakt door andere artiesten. Vooral over Lenny Kravitz op zaterdag waren bezoekers zeer lovend. Ook Jeon uit Aruba die drie avonden optrad, werd warm onthaald. Claudius Phillips van OREO deed ook nog even met hem mee.

Foto's: **Linda van Eekeres**

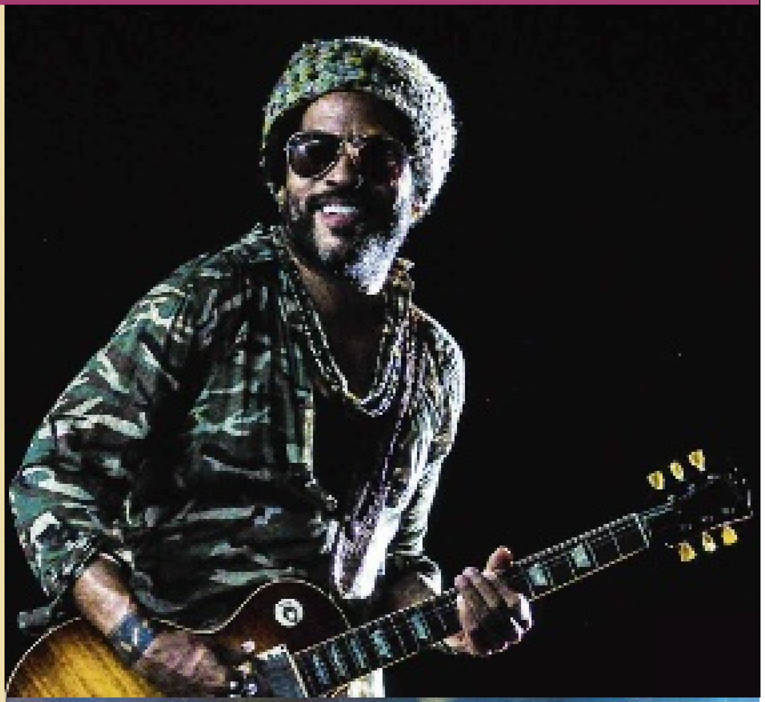

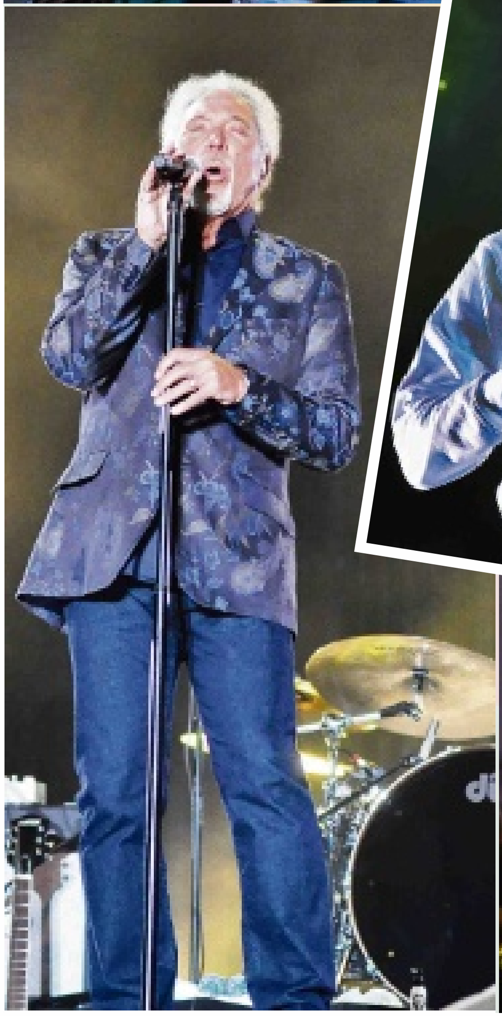

'Via muziek is contact mogelijk,

De werelddag Dementie wordt deze maand gehouden. Muziektherapie heeft een bewezen positief effect op onder meer dementie. Tijdens het Gerontologie en Geriatrie Congres op 23, 24 en 25 september in het Renaissance Hotel, geeft Marjon Halmeyer-Roos een presentatie over muziektherapie in de ouderenzorg.

Tekst: **Milangela Plate** Foto's: **Ken Wong**

Muziektherapeute Marjon Halmeyer-Roos in de muziektherapieruimte van Klinika Capriles, volgens haar de beste in de regio.

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat muziek een belangrijke positieve bijdrage kan leveren aan de gezondheid van mensen. "Muziektherapie wordt dan ook breed ingezet in de geestelijke gezondheidszorg." Dit zijn de enthousiaste woorden van Marjon Halmeyer-Roos, muziektherapeute op Curaçao.

Marjon Halmeyer-Roos is in 1994 afgestudeerd aan de Hogeschool Arnhem-Nijmegen als muziektherapeut. Zij is opgegroeid in Brazilië, waar haar ouders woonden en werkten.

"Opgroeien in Brazilië met de Braziliaanse muziek was voor ons gezin, en vooral voor mijn zus, broer en mij, een belangrijk onderdeel van onze ontwikkeling. Dit heeft de basis gelegd voor mijn muzikale vorming. In Nederland ben ik me gaan verdiepen in klassieke muziek en de piano gaan bestuderen. De Curaçaose muziek en muziekcultuur heb ik vooral via mijn man, steelpanist Konkie Halmeyer ontdekt en me eigen gemaakt. Maar ook door veel te luisteren naar wat patiënten die ik in therapie had mij konden vertellen en laten horen over de Curaçaose muziek vanuit hun eigen realiteit en basis. Ik heb daar erg veel van geleerd en weet dat muziek verweven is met ons eiland en het vormt de Curaçaose identiteit."

In 2005 is Halmeyer-Roos nadat ze als muziektherapeut bij het Expertisecentrum Stichting De Driestroom in Nederland werkte, begonnen als muziektherapeut op Curaçao bij therapiepraktijk voor autisme SOKH en Klinika Capriles. In 2011 gaat zij als zelfstandige werken vanuit haar praktijk, Music Therapy Center Curaçao (MTCC). Halmeyer-Roos begeleidt geregeld stagiairs muziektherapie van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen en afgelopen schooljaar een yu di Kòrsou!

Muziektherapie is volgens Halmeyer-Roos een ervaringsgerichte vorm van behandeling, dat wil zeggen de cliënt leert, reflecteert en groeit op emotioneel, sociaal en communicatief gebied door het aangaan van een muzikale ervaring ofwel muzikaal en therapeutisch samenspel met de muziektherapeut. Muziek is hierbij niet het doel, maar een middel om te komen tot behandeldoelen als verandering, acceptatie dan wel stabilisatie.

Een muziektherapeut gebruikt muziek (muziekinstrument of luistermuziek) om cliënten te helpen bij het behalen van dergelijke therapeutische doelen.

Halmeyer-Roos: "Via muziek is contact mogelijk, op een andere manier, waar dat contact verbaal of anderszins soms moeilijk is. Wij zeggen ook wel: muziek is er daar waar woorden tekortkomen of falen. Dat is ook de essentie in het werken met de patiënten. Therapeut en patiënt ontmoeten elkaar in de muziek. Je hoeft bij muziektherapie niet te (kunnen) praten. Muziek is zelf een vorm van communicatie en behoeft afstemming op elkaar; luisteren, wachten, ontvangen."

Ze veert van haar stoel om op enthousiaste wijze op piano en tambú te illustreren hoe het afstemmen op elkaar in zijn werk gaat. Ze speelt een ritme op de piano en imiteert datzelfde deuntje op de tambú, zoals de cliënt dat zou doen. Zij licht hierbij toe: "Soms komen wij, de patiënt op zijn tambú en ik op de piano, tot een dialoog en muzikale mix van persoon, achtergrond en belevingswereld."

Zo ontstaat er communicatie via een middel (muziek); een muzikaal gesprek tussen therapeut op één instrument en cliënt op één van de verschillende instrumenten die in de therapieruimte staan uitgestald. Ditzelfde kan ook in groepsverband, waar bijvoorbeeld jonge kinderen op elkaar reageren door elkaars deuntjes te imiteren. Muziektherapie kan een veilige manier van communiceren zijn.

Men hoeft geen muziekinstrument te kunnen bespelen of muzikaal te zijn om naar muziektherapie te gaan. Halmeyer-Roos vertelt dat er eigenlijk altijd wel een associatie met muziek is via geluiden, klanken of natuurgeluiden zoals vogels, wind of zee. Het kan echter ook zo zijn dat iemand minder positieve associaties heeft met muziek. Een cliënt kan bijvoorbeeld een afkeer van muziek hebben ontwikkeld, doordat er bijvoorbeeld vroeger in het ouderlijk gezin altijd een bepaald type muziek op moest staan of moest worden beluisterd.

Samen met de muziektherapeut gaat de cliënt op ontdekkingstocht naar dat wat hem aanspreekt in zijn eigen tempo en op zijn eigen manier. Bij muziektherapie geldt: de cliënt bepaalt zijn eigen proces, niks moet. Zo kan ieder muziektherapeutisch proces er anders uit komen te zien. Je kunt bijvoorbeeld te maken krijgen met een depressieve cliënt die in de muziektherapie alleen muziek wil luisteren en niet wil werken met een instrument. Een ander wil geen muziek maken en ook geen muziek luisteren, omdat dit als te pijnlijk wordt ervaren, dan kan het zijn dat de persoon alleen maar samen met de therapeut de eigen cd's of cd's van een overleden dierbare persoon wil uitsorteren: wat houd ik wel en wat doe ik weg. Hierbij wordt gepraat over de keuzes en de ervaren pijn/emoties en is men dus op dat moment niet in de muziek maar wel therapeutisch met muziek bezig.

"Een veel geboden methodiek aan jongeren is 'rapmusic therapy', een methodiek waarbij de cliënt een eigen rap of lied maakt, tot expressie komt en zo uiting geeft aan zijn problemen/situatie.

waar dat verbaal soms moeilijk is'

Hierbij zie je vaak dat de cliënt in zijn rap negatieve gevoelens uit, ook in grove taal. Maar niets is echter 'fout' in muziektherapie, de cliënt uit en er kan worden gepraat over de rap van de cliënt en zo worden pijnpunten en patronen zichtbaar. Gaandeweg het proces zie je dan negativiteit langzaam omdraaien en komt de cliënt met de therapeut in een therapeutisch proces, bijvoorbeeld via het rappen over de eigen situatie en/of gaat de cliënt in gesprek over eigen leven."

Werking

Muziektherapie is 'evidence based' ofwel bewezen effectief bij onder andere dementie, schizofrenie, tinnitus en pijnbestrijding. Voor wat betreft autisme en ADHD zijn gebleken effecten vanuit praktijkobservaties en onderzoeken van mensen in het veld, maar is wetenschappelijk onderzoek nog lopend.
Halmeyer-Roos legt uit dat muziek parameters heeft, zoals ritme, melodie, harmonie, tempo, klank en timbre. Deze parameters worden in muziektherapie doelbewust en methodisch ingezet door de therapeut. In de Verenigde Staten is onderzoek verricht naar het effect van muziek/muziektherapie op motorische problemen. Het blijkt bijvoorbeeld dat een cliënt met motorische problemen met meer gemak loopt in aanwezigheid van een ritme, dit heet ritmisch motorische regulering. Muziek is in deze context effectief omdat het een dwingend karakter heeft. "Muziek heeft bovendien veel structuur, bijvoorbeeld in de vorm van een duidelijk begin en eind. Door de structurerende en communicatieve krachten biedt muziek veel duidelijkheid, wat vooral gunstig is bij problematiek als autisme en ADHD."

Multidisciplinair team

Een muziektherapeut werkt meestal binnen een multidisciplinair team. Dat bestaat doorgaans uit een behandelend psychiater, psycholoog, een vaktherapeut (de beroepsgroep waartoe de muziektherapeut hoort) en de begeleider van de cliënt. De behandelend psychiater of psycholoog verwijst een cliënt voor muziektherapie via een indicatie.

Met deze verwijzing komt een beschrijving van een te bereiken doel. Een indicatie kan bijvoorbeeld zijn om met een cliënt te werken aan emotieregulatie. Of bijvoorbeeld een volwassen man die drugs gebruikt en met wie gewerkt moet worden aan de problemen die hij heeft in de omgang met grenzen. Dit kan zichtbaar worden in de muziektherapie en in de muziek, waar dan mee gewerkt wordt en geoefend met nieuw gedrag. Zo kan de cliënt bijvoorbeeld plotseling stoppen met spelen... of speelt hij maar eindeloos door? Hier wordt met de cliënt ook over gesproken en worden verbanden gelegd naar zijn dagelijks leven.

Therapeutisch driehoek

Halmeyer-Roos vertelt voorts over de vaktherapeutische driehoek: in vaktherapie, waar muziektherapie toe behoort, kan de therapeut rechtstreeks (verbaal) contact maken met de cliënt maar de kracht van de vaktherapie is dat dit niet hoeft. Als de cliënt niet rechtstreeks contact kan of wil maken, kan de therapeut via het medium, in dit geval muziek (instrument), contact zoeken met de cliënt. Komt er bijvoorbeeld een zeer angstig of boos kind dat zich in stilte terugtrekt, dan kan de muziektherapeut zelf in het medium gaan zitten (zelf spelen) om het contact te openen. Halmeyer-Roos vertelt dat zij dan bijvoorbeeld een heel pakkend deuntje zou gaan spelen op een muziekinstrument of één van de nieuwste hits. Vaak reageert het kind hier op één of andere manier op.
Een kind dat boos binnenkwam, reageerde bijvoorbeeld met: "Wat een vreselijk stom lied!" Dit is weliswaar een negatieve reactie, maar het betekent wel dat er een opening is tot contact. Soms gebeurt het dat de cliënt de therapeut in eerste instantie volledig buiten spel zet. De cliënt komt voor het eerst de muziektherapieruimte binnen, negeert de therapeut, kiest een instrument en begint het te bespelen.
Vaak loopt de cliënt al snel vast bij het bedienen van techniek of bespelen van instrument en vraagt dan enigszins nors aan de therapeut om hulp. Ook dit biedt opening tot contact met de cliënt. De muziektherapeut heeft naast psychologische en therapeutische kennis een flink niveau in beheersing van instrumenten om zo via de muziek methodisch op situaties in te kunnen spelen.

Muziektherapie

Muziektherapie kan plaatsvinden in de vorm van groepstherapie of individuele therapie. Er wordt ook onderscheid gemaakt tussen actieve muziektherapie (muziek maken) en receptieve muziektherapie (luisteren naar muziek).
De receptieve muziektherapie wordt veel toegepast in de ouderenzorg. Onderzoek wijst uit dat muziektherapie aan mensen met dementie, zoals de ziekte van Alzheimer effectief is. Het leidt tot betere sociale interactie, acceptatie van de ziekte en sterker emotioneel welbevinden. Wanneer het lukt om samen met de familie of het verzorgend personeel erachter te komen welke muziek aansluit bij de beleving van een persoon met de ziekte van Alzheimer, dan kan deze muziek worden aangeboden, tegenwoordig ook vaak via de iPod.

Er gebeurt dan heel veel binnen bij de cliënt; je kunt zien dat de cliënt alert raakt, gefocust is, motorische en ook emotionele reacties op gang komen. Vaak komen er door te luisteren naar persoonlijke voorkeursmuziek (flitsen van) herinneringen boven. Hiermee komt een stuk identiteit van de persoon weer even terug. Dit alles brengt daarbij contact met zich mee. Zo kan het zijn dat een dementerende niet meer spontaan over haar echtgenoot kan vertellen, maar wel herinnert zij zich na het horen van een lied met betrekking tot de zee of vissers 'Atardi korsow ta bunita...' en beseft plotseling dat haar man een visser was.
Het is tevens wetenschappelijk bewezen dat het consequent aanbieden van de persoonlijke voorkeursmuziek sterk effectief is in het reduceren van gedragsproblemen en stemmingsproblemen (zoals depressie) bij dementerenden en dat het zelfs zou helpen bij het reduceren van medicatie. Dit laatste gebeurdt uiteraard altijd in samenspel met de behandelend arts/team. Vooral in de VS lopen onderzoeken op dit gebied, het meest grote onderzoek loopt momenteel bij de Wisconsin University naar aanleiding van de film 'Alive Inside'.

Dementerenden

Halmeyer-Roos houdt zich momenteel bezig met een 'iPod-project' genaamd 'Music & Memory Curaçao'. Zij gaat onderzoeken welk effect gepersonaliseerde muziek (die via een iPod wordt aangeboden aan de cliënt) heeft op onder andere cognitieve functies als stemming, geheugen en gedrag van dementerenden. Voor dit onderzoek worden een aantal verpleeghuisbewoners dagelijks gevolgd. Zij krijgen gedurende een aantal weken dagelijks ongeveer 15 tot 20 minuten gepersonaliseerde muziek via een iPod aangeboden. Middels observatielijsten die herhaaldelijk worden afgenomen, zal het effect geëvalueerd kunnen worden.

Er is gekozen voor een iPod omdat hiermee het maken van heel persoonlijke muzieklijsten muziek mogelijk is. Daarnaast kunnen bij het beluisteren van muziek via de iPod (en koptelefoon) andere akoestische prikkels zo veel mogelijk worden buiten gehouden wat vooral voor dementerenden heel prettig is.

Werkgebied

Voor zover bekend bij de vaktherapeuten op Curaçao kent het eiland hooguit drie muziektherapeuten en die zijn niet allemaal (geheel) werkzaam in het vak. Dit is een vrij unieke situatie die Halmeyer-Roos veel mogelijkheden biedt. "Daar waar een muziektherapeut in Nederland tamelijk gespecialiseerd werkt, dat wil zeggen binnen één specifieke sector, zoals een ziekenhuis of revalidatiekliniek, kan ik heel breed bezig zijn."

Zo biedt zij muziektherapie binnen GGZ Curaçao (Klinika Capriles en Yudaboyu), ouderenzorginstellingen, onder andere Kas Hugenholtz, Betèsda en in de eigen praktijk MTCC (Music Therapy Center Curaçao) of thuis bij de cliënt. Daarnaast biedt zij trainingen, teambuilduing, coaching en doet projecten met collega beeldend therapeut Marleen de Valk.
Muziektherapie wordt momenteel nog niet vergoed door de SVB of andere verzekeraars. Een van de doelen van MTCC is dat specifieke indicaties voor muziektherapie tot de basisverzekering gaan horen.

Voor meer informatie over behandeling kunt u terecht op: www.musictherapycuracao.com. Meer info over het Gerontologie en Geriatrie Congres en het gehele congresprogramma is te vinden op de website van Naskho www.naskho.org

2000 jaren: waar

Van een al in 1934 gepubliceerd boek van de Roemeense schrijver Mihail Sebastian verscheen onlangs voor het eerst een Engelse vertaling: 'For Two Thousand Years'. Brede Kristensen die regelmatig in Roemenië komt, bespreekt het boek voor de Ñapa.

Tekst: **Brede Kristensen**

1980. Een bezoek aan de Roemeense hoofdstad Boekarest toentertijd bracht de bezoeker in een staat van verwarring. Is dit werkelijkheid? Droom ik? Zit ik in de bioscoop te kijken naar een absurdistische film? Ik loop door grauwe straten met half vervallen verveloze panden die ooit verblindend mooi moeten zijn geweest, bewoond door trotse burgers met een elegante smaak en een rijk leven.

Moet je die mensen in lompen zien lopen? Hier en daar een winkeltje met lange rijen triest ogende mensen, in lijdzaamheid wachtend op hun beurt. Volgepakte trolleybussen, met een vaartje van 30 kilometer per uur door de stad waggelend. Af en toe een ronkend autootje. Lelijke open plekken, met weggebulldozerde huizen. Ik kijk rechtstreeks een verlaten badkamer binnen. De buitenmuur weggeslagen, de vloer ingezakt, het ligbad gebroken. Daarboven een zolderkamer met een groezelig bed vol kirrende duiven.

Die dagen stelde ik me voor hoe het vroeger was, de eerste veertig jaren van de twintigste eeuw toen Boekarest de opkomende stad van Europa was, het tweede Parijs zoals men zei. Een ongekende bouwexplosie. Alles even schitterend. Slechte architectuur leek onbestaanbaar. Bloeiende wetenschap, vooral op technisch en medisch gebied. Bloeiende kunsten bovendien. Het was de tijd van Brâncusi met zijn invloed op de moderne beeldhouwkunst. Een florerend muziekleven ook. Pianisten als Clara Haskil en Dinu Lipatti, helaas zo jong gestorven, maakten furore. Hun vloeiend subtiele pianospel fascineerde.

De Roemeense letterkunde kende amper een geschiedenis, maar in die jaren sprongen de dichters en schrijvers als paddenstoelen uit de grond. Ze publiceerden, droegen voor, gingen in discussie met recensenten en lezers. Ze zochten het contact met buitenlandse auteurs en waren vastbesloten de Roemeense letterkunde een plaats onder de zon te geven.

Er was ook een schaduwzijde. Het begrijpelijke doch misplaatste gevoel van minderwaardigheid, van pas net als natie te komen kijken, nooit een wereldrijk te zijn geweest, wekte de behoefte aan natievorming, aan patriottische trots. Historici slooften zich uit om de wortels van de Roemeense 'ziel' bloot te leggen. Politici gingen aan de slag om die 'ziel' in het maatschappelijke leven vorm te geven. De verwantschap met de Duitse romantische traditie was evident. Ook de Duitse natie werd geboren uit minderwaardigheid. Ook de Duitse zoektocht naar wortels werd erg letterlijk genomen: bloed, bodem en volk.

Wie kon de Roemeense ziel vormen? De fascistische IJzeren Garde, opgericht in 1929, was er druk mee in de weer. Essentiële vraag: wie hoort er wel en wie hoort er niet bij? Wie vertegenwoordigt de 'Roemeense volksziel'?

Een schrijver die al dat gepraat over bloed, bodem en volk op de korrel neemt, hoort er natuurlijk niet bij. Tijdens deze literaire hoogtijdagen werd Mihail Sebastian weliswaar erkend als een groot schrijver, maar dat hij de draak stak met al die nationalistische onzin, werd hem kwalijk genomen.

Neem Mircea Eliade. De godsdienstwetenschapper van groot formaat die ook buiten Roemenië wijde bekendheid genoot en nog altijd vaak geciteerd wordt. Eliade had zich uit overtuiging bij de IJzeren Garde aangesloten om Roemenië 'groot' te maken. In zijn ogen gooide die jood Sebastian roet in het eten. Wegwezen dus.

Zo dacht ook die wonderlijke 'Roemeense Nietzsche', de filosoof Emil Cioran. Die net als Nietzsche, laten we dat niet vergeten, kwaadaardige fascistoïde trekjes vertoonde. Ook Cioran was lid van de IJzeren Garde en ook hij vond dat Sebastian niets gemeen had met de Roemeense volksziel. Echter, dat moet tot eer van Cioran worden gezegd, hij kreeg er later als haren op zijn hoofd spijt van. Ondertussen snapte Sebastian weinig van dit alles. Wat broedde er? Waarom keerden mensen hem de rug toe? Dit was toch ook zijn land?

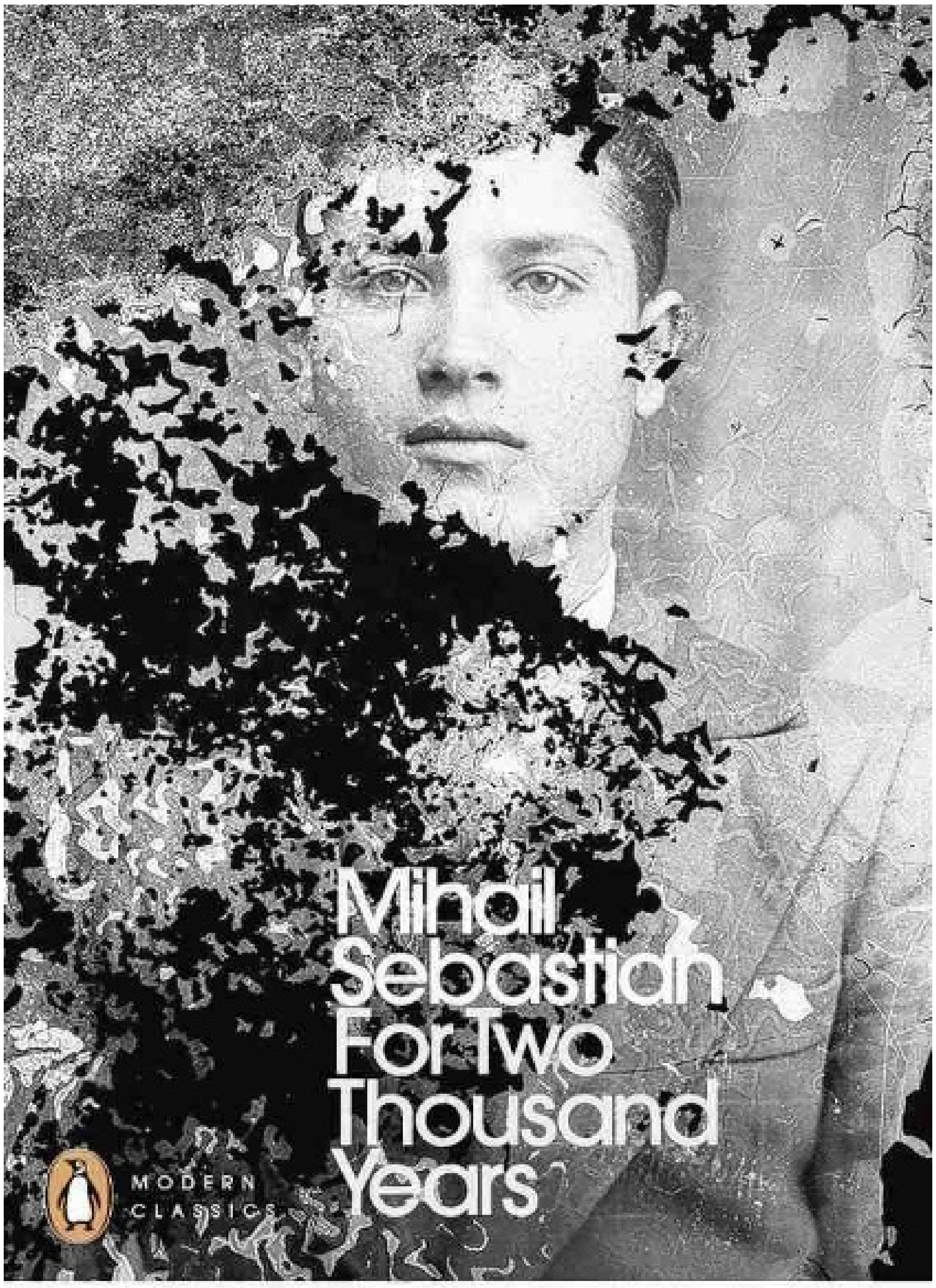

Toen zijn grote roman 'Tweeduizend Jaar' gereed was (1934), besloot hij zijn gerespecteerde literatuurprofessor Nae Ionescu te vragen een voorwoord te schrijven. Mijn hemel, wat een voorwoord werd het… te gênant voor woorden. Wilde hij de auteur met onverbloemde antisemitische sneren onderuit halen? Het ongemakkelijke gevoel van dreiging dat zo sterk in de roman van Sebastian naar voren komt, werd door dit idiote voorwoord onderstreept.

Goed, de roman verscheen en werd gewaardeerd. Maar toonaangevende recensenten voelden zich ongemakkelijk. Wat moeten we met zo'n jood die lastige vragen stelt en zich nooit helemaal 'de onze' voelt? Of misschien wel wil, maar daarin niet slaagt. Waaruit blijkt dat hij daarop inderdaad geen recht heeft?

Lange tijd later, in 1996, verscheen postuum zijn 'Dagboek'. Voor de nieuwe generatie Roemenen die zich opmaakten voor het EU-lidmaatschap, kwam deze uitgave als een verrassing. Thans is 'Tweeduizend jaar' in Engelse vertaling verkrijgbaar. Jammer genoeg zonder het idiote voorwoord. Het is te hopen dat er een Nederlandse vertaling komt, want het is een magnifieke roman. Hopelijk met voorwoord.

De hoofdpersoon, een jonge joodse student, slijt zijn dagen stappend door het bruisende Boekarest, af en toe werkend, maar vooral veel mensen van allerlei slag ontmoetend. "Ik geloof dat ik alleen bang geweest ben voor tekenen en symbolen, nooit voor mensen en dingen", zo opent de roman. Stap voor stap dringt het besef door dat mensen dragers van tekenen zijn, dragers van lang niet altijd mensvriendelijke ideeën. Dat ervaart hij in ontmoetingen met de meest uiteenlopende figuren. Inclusief Zionisten, die in zijn ogen verkapte fascisten zijn. "Wat willen jullie doen met de Arabieren die in Israël wonen? Hebben zij niet ook het recht op een natuurlijke dood in plaats van een door Zionistische uitroeiing?" De formulering is typerend voor Sebastian. Trouwens, zo vraagt hij zich af, zullen dit soort jongens die op de Sabbat fietsen en geleerd hebben in het Hebreeuws om een sigaret te vragen, in staat zijn 2000 jaar Judaïsme naar Israël over te dragen?

brengen ze ons?

Wat gaan ze daar doen? In het zonnetje zitten? Laten ze gaan voetballen, dan krijgen ze ook veel zon. De Roemeense recensenten gebruikten dit soort passages om hem zelf antisemitisme in de schoenen te schuiven. Alsof een jood met kritiek op het Zionisme een antisemiet zou zijn...
De hoofdpersoon slentert verder, mijmerend over zijn joodse milieu, kijkend naar wat er om hem heen gebeurt. Iets is niet in orde. Er zijn omineuze tekenen. Was hij maar een steen die rustig ergens kon liggen, in slaperige onverschilligheid. Een van zijn vrienden, Marin Dronțu, lijkt wel wat op zo'n steen. Een man die nooit aan zichzelf twijfelt. Volstrekt zeker van zichzelf. Alhoewel... een keer had hij hem horen zingen in de kerk. Na afloop schudde hij hem de hand en feliciteerde hem om zijn mooie stem. Marin had gebloosd en was even van zijn stuk gebracht. Ah...
In die jaren worden de olievelden ontdekt en ontwikkeld. Oude dorpjes wijken voor imposante boortorens. Overal worden gaten geboord. Niet leuk voor de boeren. Lijnrecht staan ze tegenover elkaar: de technocraten van de vooruitgang en de liefhebbers van 'wortels'. Gelukkig dat architect Dronțu nergens aan twijfelt en zich niet druk maakt om protesterende buren, die ontworteling vrezen. Rustig bouwt hij verder.
De hoofdpersoon slaat het allemaal gade, het triomfantelijke openbare leven met al die zelfverzekerd ogende, vaak feestvierende mensen. Af en toe wordt een tipje van de sluier van het onzekere innerlijke leven opgelicht. Want wie kent het waartoe van de vooruitgang? De hoofdpersoon heeft oog voor de innerlijke onzekerheid en brengt het sober onder woorden. Er hangt iets dreigends in de lucht. "We leven in een vreemde tijd", schrijft hij, "alles staat in het teken van vooruitgang, maar ik wacht de crisis af... ik voel aankomen dat alles op zijn kop wordt gezet, te veel geld in omloop, te veel overmaat, te veel optimisme."
In een krant leest hij ingezonden stukken: "Ongetwijfeld bestaat er zoiets als een nationaal karakter. In de kunst is het de kleinste gemene deler. Hoe concreter je het maakt, hoe alledaagser het uitpakt. Vandaar dat creativiteit korte metten ermee maakt. Maar dat gebeurt alleen wanneer het gerieflijke wordt overwonnen, het gemak verdwijnt. Het meest ongemakkelijke ongerief vloeit voort uit het gerieflijke nationale karakter, gevormd door de sedimentatie van de collectieve middelmatigheid, overal voor het oprapen liggend." De reactie van professor Ghițsa in de roman (in werkelijkheid professor Ionescu, die later het voorwoord zou schrijven) is typerend: "Las deze uiteenzetting: stomme idioot." Waarop de briefschrijver antwoordt: "Maar ik ben tenminste mezelf."
Verderop neemt de hoofdpersoon de aan de weg timmerende denker Parlea op de korrel (in werkelijkheid de Roemeense filosoof Cioran), in wie hij een man zonder humor ontwaart. Hoe kun je nu iets ernstigs te berde brengen als je niet over humor beschikt? Hoe kun je over angst debatteren als je niet wanhopig bent, zolang je een rotsvast vertrouwen hebt in het Roemeense nationalisme?
In zijn latere leven ontpopte Cioran zich in Parijs als een scherpzinnig-sardonische denker, een nihilist van het zuiverste water. Vaak sloeg hij de spijker op de kop en met zijn boek 'Geboren zijn is ongemak' wist hij miljoenen lezers te ontnuchteren aangaande de gebruikelijke gemeenplaatsen waarmee we ons voor de gek houden en ons leven menen te kunnen opfleuren. De (voor een deel gefingeerde) discussies tussen Sebastians hoofdpersoon en Parlea lezend, wordt duidelijk hoe flinterdun de nationalistische zekerheden zijn. Parlea, alias Cioran, zakte uiteraard door het ijs.
De vraag rijst wie er nu met recht over het ongemakkelijke leven kon spreken. Cioran of Sebastian? Al lezend begon ik te vermoeden dat de gesprekken tussen de werkelijke Cioran en de werkelijke Sebastian, van enorme invloed zijn geweest op het latere denken van Cioran.
Waarop liepen de 2000 jaren volgens de hoofdpersoon uit? Hij realiseert zich aan het einde van de roman dat hij te lang op zijn lucititeit, het heldere licht, had vertrouwd. Te lang had gedacht anderen de ogen te kunnen openen. "Nu moeten mijn ogen wennen aan de vallende duisternis." Maar hij koestert een troostrijke gedachte: "Alhoewel de machten van de ontkieming verborgen liggen, het leven ontkiemt in duisternis." Inzicht wordt 's nachts verkregen.
Hoe liep het met de schrijver af? Zijn ware naam was Iosif Hechter, geboren en getogen in Braila (1907), een oude havenstad aan de Donau. Hij werkte als journalist. In de jaren dertig werd hij door zijn vriendenkring verstoten. Teruggetrokken in een kamertje, waar hij zijn indrukwekkende 'Dagboek' schreef, wist hij aan de nationaal-socialistische terreur van het Antonescu-regime te ontsnappen. Vlak na de bevrijding in 1945 vond hij de dood bij een ongeluk met een truck. Het waren de jaren dat Boekarest zich in duisternis hulde. Alles verviel. Alles werd grauw-grijs. Zoals Sebastian voorvoelde. De lezer van 'Tweeduizend jaar' begint te vermoeden dat deze sublieme roman aan actualiteit niet heeft ingeboet.

Mihail Sebastian, For Two Thousand Years, 2016 (Engelse vertaling van De doua mii de ani, 1934)

Het hedendaagse Boekarest. De eerste veertig jaren van de twintigste eeuw werd de stad het tweede Parijs genoemd.

Letra

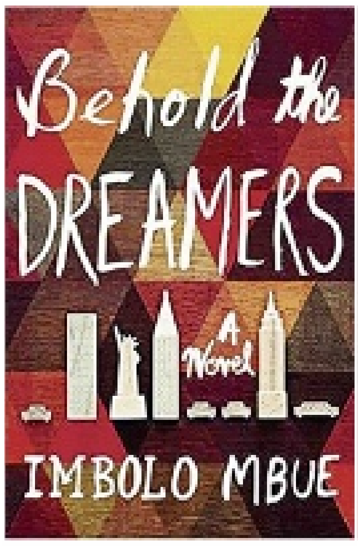

Imbolo Mbue

Imbolo Mbue, een uit Kameroen afkomstige immigrante in de VS debuteerde in augustus met 'Behold the Dreamers'. Hoofdpersoon is Jende Jonga uit Kameroen die zijn nieuwe leven met een dosis geluk leeft.
Hij wordt uitgenodigd voor een interview om als chauffeur te werken voor een directeur van Lehman Brothers. Hij wordt aangenomen. Dagelijks vervoert hij de directeur en/of zijn gezinsleden door New York, dat inmiddels getroffen wordt door de financiële crisis.
Zijn droom dat ook zijn vrouw Neni met kinderen kan overkomen, wordt werkelijkheid. Juist vanwege de onzekerheid van die jaren wordt het moeilijk vrienden te maken, 'even in New York City, even in a place of many nations and cultures, men and women, young and old, rich and poor, preferred their kind when it came to those they kept closest'.
Kortom, het blijkt verschrikkelijk lastig te zijn om je weg in het beloofde droomland Amerika te vinden. Neni droomt ervan apotheker te worden. De kinderen dromen van een succesvolle schoolcarrière, maar er moet veel overwonnen worden om dat mogelijk te maken. Zou het lukken een andere persoon te worden?, mijmert ze.
De teleurstellingen stapelen zich op. Er komt nog iets anders om de hoek kijken. Het leven van hun rijke werkgever, met zijn schitterende maatschappelijke positie, blijkt in zijn voegen te kraken. Niets is zoals het zich voordoet. Uiteindelijk merken de Jonga's dat hun voornaamste uitdaging is om op de een of andere manier vrede met hun omstandigheden te sluiten. Neni komt tot de conclusie dat Amerika een magnifiek land is vol 'uninhibited dreamers'.
De lezer zal opmerken dat het niet alleen een boek is over de ervaringen van immigranten in een niet zo gastvrij land. Eigenlijk gaat het over onze universele menselijke ervaring onze weg, als gast, te vinden in onze weinig gastvrije wereld. Een prachtig debuut.

Karen Lord

De Peekash Press heeft een bundel korte verhalen van niet zo bekende, veelal jonge auteurs uitgegeven. Ze zijn afkomstig van Barbados, Bermuda en Trinidad en Tobago. Met een Nigeriaanse ertussen, woonachtig in Trinidad: Ararimeh Aiyejina. Onder redactie van schrijfster Karen Lord uit Barbados, bekend door haar roman Redemption in Indigo, (2008).
De titel van deze bundel luidt: New Worlds, Old Ways, Speculative Tales from the Caribbean. De verhalen gaan voornamelijk over al die oude en bekende dingen, als vriendjespolitiek, corruptie, slecht bestuur, werkloosheid, slechte opvoeding en relatieperikelen. In eilandwereldjes die menen ' nieuw' te zijn, onderdeel van de nieuwe wereld.
Rode draad is het vermogen van mensen 'weerstand' te bieden en op creatieve wijze zich een weg in het leven te banen. Zo lezen we in de aankondigingtekst van de bundel. En luister goed naar de overledenen, want 'dead people will not rest until they can tell one last story' (zie: Once upon a Blod Moon, van Tammi Brwon Bannister in de bundel).

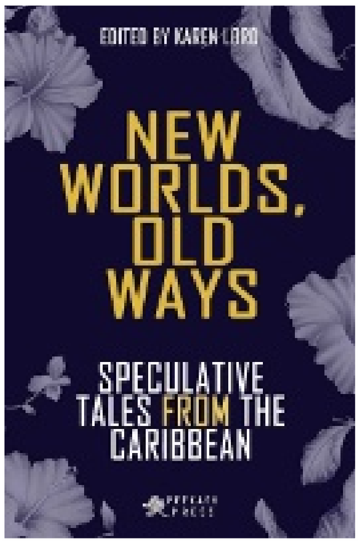

‘Het moment dat al die handen voor je omhoog gaan in dat stadion, dat is zo prachtig’

In Nederland en op Curaçao zaten we in de weken van de Olympische Spelen in Rio de Janeiro aan de buis gekluisterd als Curaçaos trots Churandy Martina op de atletiekbaan verscheen. Na elke wedstrijd richtte hij zich tot zijn fans thuis, dankbaar voor de steun. Voorafgaand aan de Spelen dit jaar won de topatleet een gouden plak op het Europees kampioenschap en direct na de Spelen verbeterde hij zijn record nog eens tijdens de Diamond League. Een toptalent met een bijna onnavolgbaar optimisme. Ook al greep hij net naast een medaille op de Olympische Spelen, hij verstaat als geen ander de kunst om blij te zijn met wat er is en niet te treuren om wat niet is.

Tekst: **Mineke de Vries** Foto’s: **AFP Photo**

Net een week na de Spelen in Rio reisde Churandy Martina na een dagje Amsterdam door naar Lausanne in Zwitserland, waar hij tijdens de Diamond League een eerste plaats veroverde op de 200 meter; met zijn tijd van 19.81 verbrak hij tevens met 0.04 seconde zijn eigen Nederlands record van vier jaar geleden. “Ik heb nog nooit beter gelopen”, aldus een trotse Martina. Na die overwinning op donderdagavond – goed een week na de Spelen –spreek ik hem op vrijdag telefonisch terwijl hij in de trein zit van Lausanne op weg naar Parijs voor de 100 meter op de Diamond League op zaterdag. Blijkbaar onvermoeibaar loopt hij de ene na de andere wedstrijd. “Ja, ik ben erg druk”, zegt hij lachend, “want na Parijs ga ik nog naar Zürich, daarvandaan naar Brussel en daarmee zit het seizoen erop. Dan is het vakantie.” En vakantie betekent voor Churandy: Curaçao.

Rio 2016

Met een tijd van 20.13 seconden eindigde Martina als vijfde op de Olympische Spelen 2016 in Rio, een geweldige prestatie. Maar niet alleen om zijn prestaties, de goedlachse atleet staat inmiddels ook wereldwijd bekend om zijn stralende lach en altijd optimistische woorden. Als geen ander richt hij zich elke keer enthousiast tot zijn publiek. “Dank je wel Curaçao, dank je wel Nederland.” Hij is blij met al die mensen die ‘s nachts voor hem zijn opgestaan tijdens de afgelopen Olympische Spelen, want hij haalt veel inspiratie uit zijn Curaçaose en Nederlandse fans. Hij kwam dan net die één honderdste seconde tekort voor een bronzen medaille. Maar ook al werd hij het net niet, hij was even vrolijk direct daarna in het interview op tv.

Martina: “De Olympische Spelen zijn het hoogste podium voor sporters, dus daar winnen, natuurlijk wil je dat. Maar ik ben meer dan bij met die vijfde plaats, ik ben er trots op. Ik stond voor de vierde keer op de Spelen en voor de derde keer in een olympische finale. Ik zie weinig bekende gezichten meer van vorige keren, dus ik heb alles om dankbaar te zijn.”

Het woord teleurstelling komt niet over zijn lippen. “Waarom zou ik teleurgesteld zijn?”, zegt hij, bijna verbaasd. Hij zit er eerder mee dat zijn publiek, iedereen die is opgestaan om naar hem te kijken teleurgesteld is. “Weet je, je kunt jezelf afvragen hoeveel mensen dit zouden willen, op de Olympische Spelen staan, in de finale komen. Hoeveel zijn er al in de aanloop hiernaartoe afgevallen? Waarom zou ik dan nu teleurgesteld zijn? Ik heb bovendien al vele medailles. De wereld is er niet om alleen maar mooi te zijn, mooi maak je het voor jezelf. Je kunt op bed gaan liggen, maar dan ligt de hele wereld wel op bed.”

De sprinter (midden) gedurende de 200 meter in Lausanne. Hij wint en vestigt een nieuw Nederlands record. “Ik heb nog nooit beter gelopen”, aldus een trotse Martina.

Sportieve jeugd

Sporten was van jongs af aan een belangrijk onderdeel van de opvoeding in het gezin Martina. Zijn vader die voetbalde en zijn moeder die softbal speelde, zorgden voor een sportieve opvoeding. In 1984 op Curaçao geboren, groeide hij op in de buurt van Sta. Rosa, maar omdat zowel vader als moeder werkte, was hij veel bij zijn oma. Hij ging in Barbouquet naar de kleuterschool en later in Pietermaai naar de lagere school. Na de mavo op het St. Jozefcollege volgde Martina op de MTS de opleiding bouwkunde/architectuur. “Ik heb wel wat huizen getekend, maar ik ben niet doorgegaan in dat werk. Ik kreeg namelijk vanwege mijn sportprestaties een scholarship om daarmee in Amerika te gaan studeren.”

In 2005 vertrok Martina naar Amerika, waar hij nog steeds woont. “Maar Curaçao blijft thuis. Ik heb een paar broers en een zusje in Nederland, maar verder is iedereen van de familie op Curaçao.” En ook al woont hij in Amerika, hij heeft dagelijks contact met zijn moeder. “Je hebt alleen maar één moeder, toch? Die spreek je elke dag, dat is normaal.” Hij is zo veel als hij kan op het eiland, vaak even tussendoor en in elk geval alle vakanties. “Meestal ben ik er in december, januari en na het seizoen in september, oktober. En verder tussendoor zo veel mogelijk, niet precies elke maand misschien, maar wel in die richting.”

‘Ik heb alles om dankbaar te zijn’

Martina, begonnen als fanatiek volleyballer, richtte zich pas vanaf zijn veertiende serieus op de atletiek. Moeder Gertha zag al snel het talent van haar zoon als atleet. Hij had alles over voor de atletiek en ging ‘s morgens voor school en later stage al naar de sportschool en na afloop nog naar de atletiekbaan van Sentro Deportivo di Kòrsou. Zijn vader zag er met zijn strakke discipline op toe dat school niet onder het sporten leed: niet leren betekende niet trainen. Maar niet alleen om die reden deed Martina goed zijn best op school; zijn droom was zo snel mogelijk naar de Olympische Spelen te gaan en blijven zitten paste niet in dat plaatje.

Churandy Martina na afloop van zijn fantastische race tijdens de Diamond League Athletics twee weken geleden in Zwitserland.

Drie keer olympische finale

Martina was nog maar net vijftien jaar oud toen hij in de halve finale op de 100 meter wereldkampioenschappen voor B-junioren stond. Drie jaar later behaalde hij twee gouden medailles tijdens de Zuid-Amerikaanse jeugdkampioenschappen. Weer een jaar later, in 2004, stond hij dan op zijn eerste felbegeerde Olympische Spelen in Athene, waar hij de Nederlandse Antillen vertegenwoordigde en tevens de vlag droeg tijdens de openingsceremonie. Ook in Peking (2008) kwam hij uit voor de Nederlandse Antillen, maar na de staatkundig hervormingen hielden de Nederlandse Antillen op te bestaan en waren de regels inmiddels zo dat Curaçao niet als land mee kon doen aan de Olympische Spelen.

Martina besloot toen voor Nederland uit te komen. Zo vertegenwoordigde hij Nederland in 2012 in Londen, waar hij zowel de finale op de 100 als op de 200 meter haalde – en dan nu in 2016. Naast Usain Bolt is Martina de enige atleet die zowel in Peking, Londen als in Rio de Janeiro in de finale van de 200 meter stond.

Goud op Europees kampioenschap

Ook op de wereldkampioenschappen was Martina aanwezig. In 2007 in Osaka in Japan vertegenwoordigde hij de Nederlandse Antillen op de 100 en 200 meter, waar hij beide finales haalde en twee keer vijfde werd. De eerste kampioenschappen waar hij voor Nederland uitkwam, waren de wereldkampioenschappen in Daegu. Hier werd hij in de halve finales uitgeschakeld op de 100 meter en moest zich bij de 200 meter in de halve finale afmelden vanwege een lies- en buikspierblessure.

Op de Europese kampioenschappen in 2012 in Helsinki ging het goed: hij won hij goud op de 200 meter. En dat gebeurde dit jaar op het EK in Amsterdam weer op de 100 meter. Tot ieders teleurstelling werd hij gediskwalificeerd op de 200 meter, omdat hij een paar keer op de witte lijn kwam. Redelijk laconiek legde hij zich hierbij neer: “Regels zijn nu eenmaal regels.” Het goud op de 100 meter tijdens dit EK maakte het goed. Het is tevens de mooiste overwinning die hij kan bedenken waarop hij terugkijkt. “Met alles wat je in je hebt, werk je ernaar toe om die 100 meter te halen. En dan is er dat moment dat al die handen voor je omhoog gaan in dat stadion. Dat is zo prachtig.”

Lopen en geloven

Martina wil een verandering in de sport maken. “Die verandering is dat je meer in jezelf moet geloven. Het is niet alleen hard lopen, het is het geloof dat je het kunt. Zo simpel. Erin geloven dat je het kunt. Je traint er zo hard voor, dan moet je ook het vertrouwen hebben dat je het kunt.” Martina zijn verdrietige dingen in zijn leven ook niet bespaard gebleven. “Maar het komt altijd goed. Het leven vormt je, het leven vormt iedereen. Als je als een professional leeft, moet je niet naar nadelen kijken. Niet alles gaat zoals je wilt.”

Het is een way of life, dat is de boodschap die hij wil meegeven: altijd positief blijven in het leven. Dat wat niet goed ging, daar kijk je op terug, je leert ervan en je gaat meteen weer door. Als je dat doet, neemt je leven meteen weer die positiviteit aan. “Het is die energie die je direct nieuwe positieve dingen brengt.”

Goud op de 100m bij op de EK Atletiek. Op de 200m ook, maar later blijkt dat Martina op de lijntjes heeft getrapt.

Als ik vraag hoe hij zich voorbereidt, wat hij denkt of doet, of hij bepaalde rituelen heeft als hij klaarstaat in de startblokken, wachtend op het startschot, zegt hij: “Het belangrijkste wat ik doe, is me vooral realiseren dat ik niet moet denken. Ik moet lopen als ik moet lopen, alleen maar dat. Ik probeer niet te denken, want dat vermoeit me ook weer te veel. Het is lopen, alleen maar lopen.”

Het doel van de nu 32-jarige Martina is: “Ik wil toewerken naar de volgende Olympische Spelen in 2020. Ik ga dat zeker doen. En ik wil het goed doen!” Dat worden zijn vijfde Spelen. Hij maakt daarmee tevens de tattoo op zijn arm, een ring voor elke Olympische Spelen compleet. Verder wil hij de kampioenschappen daartussendoor heel goed gaan doen. “Mijn droom is om te bereiken dat ik het allerbeste uit mezelf haal. Ik kan mezelf nog steeds verbeteren, persoonlijke records verbreken, zoals wat ik net in Lausanne heb gedaan.”

God, Curaçao en Nederland

Na elke wedstrijd, hoe die ook verliep, bedankt hij met zijn grote lach zowel Nederland als Curaçao: “Ik ben beide landen dankbaar. Ik heb aan beide veel gehad. En het is hoe dan ook heel erg belangrijk om dankbaar te zijn in het leven.” Weinig sporters doen hem dat na en dat is wellicht wat hem zo geliefd maakt: de directe band met het publiek, met zijn fans. Overal spreekt hij ze toe en bedankt ze voor hun steun. Dat is wat Martina tot de topsporter maakt die hij is: naast een onwankelbaar vertrouwen in zichzelf, is er die niet aflatende dankbaarheid. De dankbaarheid aan God, Curaçao en Nederland. Maar de belangrijkste is wel Curaçao.

Na het lopen dat over een paar weken stopt, gaat hij een paar maanden naar huis, naar Curaçao. “Eerst nog van Parijs naar Zürich en naar Brussel en daarna eerst naar Amerika naar huis en dan op vakantie naar Curaçao, naar mijn familie.” Dan is het ook even klaar met trainen. “Nee, ik ga daar niet lopen. Het is vakantie en vakantie is er om niks te doen. Het zijn maar twee maanden die ik krijg en dan doe ik ook echt niks. Ik ga genieten van het leven, gewoon lekker chillen.”

Op Curaçao wacht hem ongetwijfeld een warm welkom. Het zal ook veel praten worden. “Iedereen kent me daar, dus ongezien rondlopen kan ik er niet. Maar daar ben ik aan gewend, ik weet niet beter.” Martina kan zich daar warmen aan zowel zijn fans als aan de tropische zon om meer dan fit zijn sprint te trekken naar het volgende seizoen.

Nieuwe medewerkers gezocht op Aruba

IT bedrijf Successfully breidt uit

IT bedrijf Successfully is hard aan de weg aan het timmeren, vanuit het hoofdkantoor in Nederland en de vestigingen op Aruba en Curaçao. Het aantal klanten van Successfully groeit en daarom breidt de onderneming op Aruba uit.

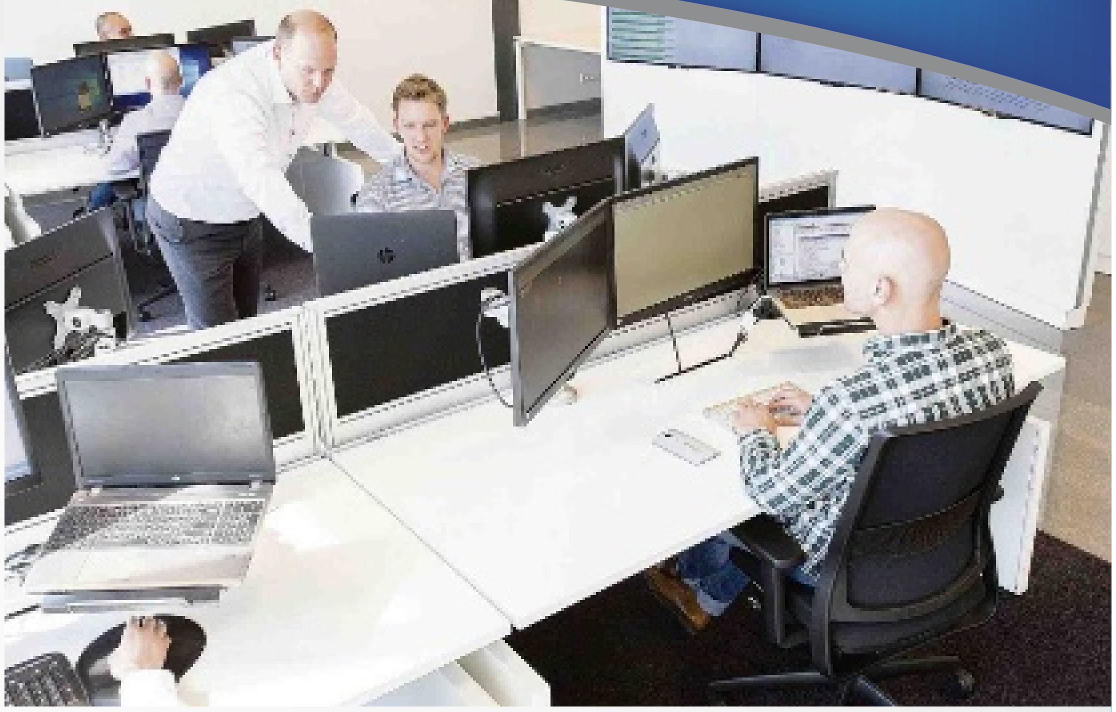

Het IT bedrijf is voor de vestiging op Aruba op zoek naar een system engineer, network engineer, servicedeskmedewerker en een office assistent om het bestaande team te versterken. De vakkundige specialisten van Successfully zorgen ervoor dat IT slim wordt ingezet. Zij staan als team 24 uur per dag klaar voor hun klanten op het gebied van Consultancy, Systeem- en Netwerkbeheer, Cloud en Hosting diensten.

Successfully bestaat uit meer dan veertig professionals verspreid over de drie vestigingen. De medewerkers van de verschillende vestigingen vormen samen één groot team. Het streven is het team op Aruba op de korte termijn uit te breiden met vier nieuwe medewerkers. Wat voor de medewerkers geldt, geldt ook voor de klanten: veel werk kan tegenwoordig natuurlijk via internet op elke plek in de wereld worden gedaan, maar er blijft ook behoefte aan persoonlijk contact. Successfully is een interessant bedrijf om voor te werken vanwege de grote diversiteit aan klanten en verschillende disciplines. "We zoeken generalisten die kennis hebben van verschillende systemen", legt HR Advisor Babet Mulder uit. Successfully is een ambitieuze en snel groeiende organisatie met passie voor IT. Mulder: "Wij willen ons blijven ontwikkelen om onze positie te versterken. Ons hechte team van toegewijde IT professionals is daarbij van cruciaal belang. Alle kennis is in huis en we hebben inmiddels jarenlange ervaring. We hechten veel waarde aan het delen van deze kennis en ervaring. We vinden het namelijk belangrijk dat onze medewerkers meer uit zichzelf halen. Dat stimuleren we ook door ruimte te bieden voor persoonlijke ontwikkeling en doorgroeimogelijkheden. Wij zoeken mensen die initiatief tonen en een bijdrage willen leveren om samen met ons de allerbeste in de markt te worden. Kortom: we zoeken ambitieuze mensen die uitdagingen niet uit de weg gaan!"
Simon Peerdeman werkt sinds twee jaar bij Successfully op Aruba. "We zijn een goede kennisorganisatie en dat wordt zeer gewaardeerd door onze klanten. Geen dag is hetzelfde. Elk bedrijf heeft zijn eigen wensen en omdat je hier tientallen verschillende netwerken beheert, is de diversiteit groot. Dat maakt het werk interessant. Je werkt niet in één werkomgeving, maar in werkomgevingen van vijf gebruikers tot tientallen servers. We gaan hierbij altijd de dialoog aan met onze klant. We vragen door. Men weet wat onze expertise is en men weet wat ze aan Successfully hebben.Dat zorgt voor een prettige werksfeer."
Volgens hem is flexibiliteit een must. "We staan dag en nacht klaar voor onze klanten en hebben alle benodigde specialistische IT kennis in huis, waardoor we alle klantwensen kunnen vervullen."

De servicedeskmedewerker ontlast klanten van alle technische vraagstukken, voorkomt problemen en lost gemelde problemen op zodat alle computersystemen goed kunnen draaien. De system engineer houdt zich met name bezig met het ontwerp, de implementatie en het beheer van computersystemen. Het is de taak van de network engineer ervoor te zorgen dat alle componenten in hetnetwerk op een dusdanige manier zijn ontworpen dat ze gebruiksvriendelijk en compatible met elkaar zijn. De office assistent ondersteunt alle medewerkers op Aruba door de verantwoordelijkheid te nemen over alle facilitaire zaken.

Ben jij de gedreven professional die wij zoeken?
Kijk voor meer informatie op:
www.werkenoparuba.com

Food for thought.

Minstens één keer per week bladgroente

Spinazie of andere bladgroenten, gekookt, rauw of geblancheerd, zijn groentesoorten die behalve veel voedingsstoffen ook andere waardevolle organische stoffen bevatten. U bent bijna vrijwillig verplicht om ze wekelijks te eten!

Tekst: **Miriam de Windt**

Dat spinazie en andere bladgroenten super gezond zijn, wist u al. Maar waardoor eigenlijk?

Ten eerste bevat spinazie heel veel voedingsstoffen. Deze groente is zeer rijk aan vitamine A, C, K en foliumzuur en de mineralen ijzer, mangaan, magnesium en fosfor.
Ten tweede draagt het gehalte aan voedingsvezels per portie spinazie goed bij aan uw totale dagelijkse behoefte. Spinazie en andere bladgroenten slinken sterk bij het koken. Voor een normale portie gekookte bladgroente heeft u 250 à 400 gram nodig per persoon. Dan krijgt u tussen de 27 tot 45 procent van de dagelijkse aanbevolen hoeveelheid voedingsvezels binnen. Dit is meer dan bij veel fruitsoorten.
Ten derde bevat spinazie verschillende organische stoffen die een belangrijke rol spelen voor gezonde lichaamsfuncties. Met name carotenoïden. Dit zijn pigmenten die kleur geven aan planten, fruit en groenten. Ze spelen ook een rol als provitamine en antioxydanten.
Voorbeelden van carotenoïden zijn: ß-caroteen, lycopeen, luteïne en zeaxanthine. ß-Caroteen is provitamine A die in uw lichaam wordt omgezet in vitamine A. Luteïne en zeaxanthine komen voor in de gele vlek van het oog en spelen een rol in het tegengaan van staar. Dus niet alleen worteltjes zijn goed voor de ogen.
Luteïne komt ook voor in het gele lichaam of corpus luteum en is ook van belang voor de vruchtbaarheid en zwangerschap. De hormonen oestrogeen en progesteron worden door het corpus luteum uitgescheiden en zorgen voor het verdikken van van de binnenwand van de baarmoeder, waarin de bevruchte eicel nestelt.
Tenslotte is het eiwit in spinazie van hoge kwaliteit. Het bevat alle essentiële aminozuren. Jammer genoeg bevat spinazie niet veel eiwitten, slechts 7 tot 12 gram per portie van 250 tot 400 gram. Maar het telt toch mee omdat het van hoogwaardige kwaliteit is. In een maaltijd met spinazie heeft u geen grote portie vlees nodig, wat u ten goede komt voor wat betreft een gunstige verhouding tussen plantaardig eiwit en dierlijk eiwit.
Mijns inziens veel valide redenen om zeker één keer per week of vaker bladgroenten te eten. Ten overvloede vermeld dat u bij alle soorten bladgroenten rekening dient te houden met de volgende regels: goed schoonmaken, het liefst biologisch om geen resten pesticiden binnen te krijgen, vers klaarmaken en niet weer opwarmen om nitrietvorming te voorkomen.

Knoflook is gezond

Knoflook (allium sativum) is een kruid waarvan de geneeskrachtige werking reeds door velen erkend wordt. Zelfs de reguliere geneeskunde kan niet meer om de heilzame effecten van knoflook heen en erkent dat knoflook gezond is. Regelmatig knoflook eten verlaagt het risico op diverse aandoeningen, waaronder hartkwalen en aderverkalking. Daarnaast is knoflook een natuurlijk antibioticum en helpt het tegen bijvoorbeeld acne en wratten. Snijd een teentje knoflook doormidden en wrijf het over de puistjes of een wrat en het helpt. Of pers enkele tenen knoflook uit en gebruik het sap. Uitgeperste knoflook is ook zeer effectief bij infecties en spijsverteringsstoornissen. Hiervoor dient u dagelijks enkele tenen uit te persen en te eten totdat de klachten verdwenen zijn. Bij een verstopte neus en luchtwegen is het voldoende om te ruiken aan een doorgesneden teentje knoflook.
Het is bewezen dat hart- en vaatziekten, hoge bloeddruk en aderverkalking veel minder vaak voor bij mensen die regelmatig knoflook eten.
Wanneer u optimaal wilt profiteren van de geneeskrachtige eigenschappen van knoflook is het verstandig voor knoflook met een sterke geur te kiezen. Dit betekent zo vers mogelijk. U dient op te letten dat de knoflookteentjes stevig zijn en niet meegeven als u erin knijpt. De kleur moet mooi wit zijn en aan de onderkant moet u worteltjes of tenminste resten van wortels kunnen zien.
Indien u liever kiest voor een knoflookpreparaat, kies er één met een sterke geur. Hoe sterker de geur, des te meer geneeskrachtige zwavelverbindingen het bevat.
Alleen bij zwangerschap en het geven van borstvoeding, is het raadzaam om niet teveel knoflook te eten. Te veel knoflook kan spijsverteringsstoornissen bij de ongeboren baby veroorzaken en daarnaast vinden baby's de borstvoeding niet lekker als het naar knoflook smaakt.
Verse knoflook is dus een voedings- en geneesmiddel om altijd in huis te hebben en dagelijks te gebruiken.
In een salade zoals deze is een goede manier om verse knoflook te verwerken.
Zelfs met 500 gram spinazie voor vier personen, krijgt u deze grote hoeveelheden voedingsstoffen binnen. Laat staan als u de aanbevoelen hoeveelheden voor bladgroente gebruikt. Aangezien het recept aangeeft om de spinazie te blancheren, slinkt het en kunt 250 tot 400g per persoon gebruiken. Indien u het recept aanhoudt, is het aangeraden om een tweede groente bij uw maaltijd te serveren, om te zorgen dat tenminste een derde deel van uw bord gevuld is met groente.
Dit is een pleidooi voor het eten van rauwe of gekookte bladgroenten, het is echter niet mogelijk om tayerblad rauw te eten.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
C 520-6932

Voedingswaarde

Voedingsstoffen in ruime hoeveelheid voor 1 portie

voedingsstoffen	hoeveelheid	% DAH	bron uit het recept
vit a	1038 mcg	130%	spinazie
vit b1	0,27 mg	27%	spinazie, pijnboompitten
vit c	32 mg	45%	spinazie
ijzer	2,5 mg	17%	spinazie, pijnboompitten, croutons
kalk	175 mg	25%	spinazie
voedingsvezels	6 g	20%	spinazie

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May.

Spinaziesalade

Ingrediënten:
1 grote zak verse spinazie, 1 pond
2 eetlepels knoflook, gepeld en in plakjes gesneden
1/3 cup rozijnen
1/3 cup pijnboompitten
Croutons maken van 2 sneetjes casinobrood van een dag oud, korst verwijderd, in blokjes gesneden, knapperig gebakken in wat olijfolie.

Bereidingswijze:
De spinazie wassen, hakken, blancheren en laten uitlekken.
In een koekenpan de olie en de knoflook verwarmen tot de knoflook goudkleurig is, de rozijnen en pijnboompitten toe voegen, bakken tot de rozijnen opgezwollen zijn.
De uitgelekte spinazie in een schaal doen en het knoflook/rozijnen/pijnboompitten-mengsel erover scheppen.
Met de croutons garneren.
Bijgerecht voor 4 personen.

Eet smakelijk,
May

‘Hoe meer ik over hem vond,

Biografie over George Maduro:

Schrijfster Kathleen Brandt-Carey met haar boek gezeten in de ationale Bibliotheek prof. dr. Frank Martinus Arion waar tot Kerstmis de tentoonstelling ‘George Maduro, verzetsheld van Curaçao’ te zien zal zijn.

Curaçao staat in het teken van George Maduro. Deze verzetsheld uit WOII werd precies 100 jaar geleden op Curaçao geboren. Op 15 juli 1916 zag hij het levenslicht op Curaçao. Reden temeer om eens extra aandacht te besteden aan de man die slechts drie maanden voor de bevrijding stierf in concentratiekamp Dachau in Duitsland. In de bibliotheek op Scharloo is zijn levensverhaal te bewonderen in de vorm van een expositie dat geen facet van zijn leven onbesproken laat.

Tekst: **Marja Berk**

Kathleen Brandt-Carey raakte dermate gefascineerd door deze persoonlijkheid, dat ze besloot zijn biografie te schrijven, genaamd ‘Ridder zonder vrees of blaam’.

Hoe kwam ze om te beginnen aan die titel? “Die is afgeleid van het Franse gezegde: Chevalier sans peur et sans reproche. Toen ik aan het schrijven was, was ik op zoek naar een mooi citaat die hem in een notendop zou beschrijven. Ik kwam dit Franse gezegde ook tegen in een brief van een Pool die George had ontmoet in Dachau. Ik dacht gelijk: Wauw, dat is het!”
De reden dat Brandt-Carey een biografie over juist George Maduro wilde schrijven, komt eigenlijk door een verre tante, aangetrouwd in de familie. “Ik ben Amerikaanse van geboorte en leerde daar mijn Nederlandse echtgenoot kennen. Toen bekend werd dat ik ging trouwen en in Nederland ging wonen, bezwoer deze tante me dat ik naar Madurodam moest, want daar zat haar neef. Ik had werkelijk geen idee waar ze het over had. Het enige dat ik wist was dat haar meisjesnaam Maduro was. Ik ben zelf geen Maduro, maar er is wel een link met haar. Zij was overigens de enige in de familie die wist waar Nederland lag,” lacht ze.
“Toen ik in 2014 met mijn man op bezoek was in Amerika, belde deze tante mij op met het verzoek Madurodam te bezoeken om een paar boekjes voor haar te kopen met informatie en foto’s voor haarzelf en haar kinderen.” Brandt-Carey voldeed aan dit verzoek, maar bij aankomst bleken er geen boekjes voorradig.

Spannend en fascinerend

Ze besloot informatie over George Maduro online te verzamelen en te vertalen voor tante Maduro. Als goedmakertje. En zo werd het idee zijn biografie te schrijven, geboren. “Hoe meer ik over hem vond, hoe meer ik geïntrigeerd raakte. Het besluit een boek over hem te schrijven was een groeiproces en zo kwam ik er ook achter dat George een goede vriend was van de Soldaat van Oranje, Erik Hazelhoff Roelfzema. Het leven van George Maduro is een spannend, fascinerend verhaal dat bijna niemand kent. En omdat zijn honderdste geboortedag op komst was, besloot ik dat het tijd was voor zijn biografie.”
Brandt-Carey begon met haar research voor het boek bij het begin: op Curaçao. Er zouden nog vele omzwervingen volgen. “Het was een sprong in het diepe. Ik had nog geen uitgever, maar begon met het schrijven van een mail naar de directeur van Madurodam met het verzoek om steun. De volgende dag had ik al antwoord: ik kon er op rekenen. Voordat onze afspraak kon plaatsvinden, vertrok ik naar Curaçao om alvast wat voorwerk te doen. Als je beslagen ten ijs komt, wekt dat vertrouwen, zo werkt dat nu eenmaal. Ik heb toen in vijf dagen veel kunnen doen, waaronder gesprekken met oude, grande dames van de familie. Er waren ook nog brieven. Dat was de eerste start. Misschien weet je het, maar de familie Maduro was zeer welgesteld en destijds de grootste werkgever op het eiland. De informatie die ik verzamelde werd gedocumenteerd en ik hing er een tijdlijn aan. Zo kon ik zien waar ik nog heen moest voor alle aanvullingen.”
Die aanvullingen brachten haar om te beginnen naar archieven in Nederland, waaronder het Gemeentearchief in Den Haag. George Maduro bracht in Den Haag en Leiden de meeste tijd door en in Nederland is dan ook de meeste informatie te vinden, vooral in het Nationaal Archief. Dat er zoveel te vinden is over hem, heeft hij te danken aan de vele brieven die zijn vader schreef. De man had een enorm netwerk en heeft dat aangewend om zijn zoon tijdens de oorlog te vinden.

hoe meer ik geïntrigeerd raakte’

Ridder zonder vrees of blaam

“George was naar Nederland verhuisd om naar school te gaan en verder te studeren toen daar de oorlog uitbrak. Hij weigerde Nederland te verlaten. Tijdens de meidagen van 1940 was hij in Den Haag gelegerd als reserveofficier bij de Huzaren. Onder zijn leiding werd de door de Duitsers bezette Villa Leeuwenbergh bij Leidschendam veroverd en hij kwam daardoor in de gevangenis van Scheveningen terecht, ook wel het Oranjehotel genoemd. Maar zelfs toen hij voor de tweede keer in de gevangenis in Scheveningen zat vanwege zijn activiteiten in het verzet, en zijn ouders hem wilden vrijkopen, sprak hij de woorden: ‘Liever blijf ik in de gevangenis, dan dan ook maar één cent aan de Duitsers te geven’. Na zijn vrijlating dook hij onder, maar staakte zijn verzetsactiviteiten niet. Zijn ouders waren bijzonder bezorgd, maar vader Maduro bezwoer zijn echtgenote: ‘Ik fix dit. Met mijn contacten moet ik hem vinden en terughalen!’ Maar het lukte niet. Zelfs met het Vaticaan werd contact opgenomen, met generaals, met de Secretary of State, de Nederlandse en Amerikaanse ambassades, noem het maar op. Iedereen was op zoek naar George en zijn ouders raakten begrijpelijkerwijze behoorlijk in paniek. Zeker toen het eind van de oorlog naderde en hij nog steeds niet gevonden was. Het was hartverscheurend.”

Kathleen Brandt-Carey volgde het spoor van George Maduro en haar zoektocht naar meer informatie bracht haar niet alleen naar Nederland, maar ook naar Duitsland waar bij de International Tracing Service te Bad Arolsen de gegevens van alle kampen terug te vinden zijn. Drie keer bracht ze een bezoek aan Duitsland en het bleek dat George veertien maanden in kamp Saarbrücken had gezeten. “Dat was een redelijk onbekend kamp, er waren nogal wat kampen waarvan niemand het bestaan wist, naast de bekende namen. Hij stierf een paar maanden voor het einde van de oorlog in Dachau aan tyfus. Honderden gevangen leden aan deze ziekte en even zovelen bezweken eraan. Ook dat kamp heb ik uiteraard een bezoek gebracht en heb daar veel in de archieven gezocht. Een grote ontdekking was een misvatting over zijn sterfdatum. Die was verkeerd gedocumenteerd omdat de commandant van het kamp pas een dag later zijn overlijden registreerde. Op het moment dat hij de papieren op zijn bureau kreeg, dus. Die verkeerde datum is ontdekt doordat een aantal Tjechische gevangenen, als daad van verzet, een geheime lijst van overledenen met de juiste overlijdensdatumdatum bijhielden. Die lijst werd na de oorlog meegenomen naar Tjechië en kwam uiteindelijk in het documentatiecentrum van Dachau terecht. Op die lijst staat als datum van overlijden 8 februari 1945, terwijl de officiële datum van die commandant 9 februari laat zien.”

De zoektocht eindigt niet in Duitsland. Ook in België werden vele gegevens gevonden, omdat George op de grens van België en Frankrijk werd opgepakt. Vanuit Engeland kreeg Brandt-Carey veel informatie van het National Archive. Met name daar is veel informatie te vinden over zijn Belgische verrader: Prosper Dezitter, een collaborateur die voor elke arrestatie door de Duitsers werd betaald. Dezitter had wel 30 namen maar noemde zich meestal Captain Jackson, Jack the Canadian, William Herbert of Captain Willy. Hij was te herkennen omdat hij een deel van zijn rechterpink miste. Om dat te verbergen droeg hij vaak handschoenen. Hij deed zich voor als gestrande Canadese of Britse piloot. Zo won hij het vertrouwen van het verzet en drong hij binnen bij verschillende verzetsgroepen. Hij zette een ontsnappingsroute op voor geallieerde vliegers die Brussel wilden verlaten en liet zich daarvoor ook fors betalen. Later bleek de route in Duitse handen te zijn. “Een afgrijselijke man, dodelijk sluw en alom gehaat!”

In de Verenigde Staten kon zij eveneens veel vinden, omdat ze in contact kwam met de drie zonen van de enige zus van George Maduro: Sybil. De oudste van die zonen, George, nodigde haar bij hem thuis uit. Hij was in het bezit van wat dozen, die een schat aan informatie bleken te bevatten en die nauwgezet is verwerkt in de biografie.

De biografie laat vele foto’s zien van uiteraard George en op één ervan is hij te zien met Sultan Hamengkubuwono IX van Djokdjakarta tijdens een inwijdingslunch van een jaarclub van het studentencorps. Uiteraard is er op internet veel te vinden over George Maduro, maar Brandt-Carey waarschuwt. “Pas op, op internet kwam veel misinformatie voor. Ik heb de laatste tijd niet veel gekeken omdat ik zelf aan het onderzoeken was, maar er stonden in ieder geval veel dingen op die niet kloppen. Zo staat er vermeld dat hij hulp bood aan piloten, maar dat is niet waar. Toen hij werd gearresteerd op de Belgisch-Franse grens, was hij in het gezelschap van zijn beste vriend en een aantal piloten. Waarschijnlijk komt daar de misinterpretatie vandaan. Het zou goed zijn als een student eens onderzoek doet naar de reden hoe en waarom die verkeerde informatie op internet staat. Zou een mooi afstudeerproject zijn,” lacht ze. George Maduro was onvindbaar voor zijn ouders. Dat is de reden waarom zij helaas pas in juli 1945 op de hoogte werden gesteld van het feit dat hun zoon in februari van dat jaar was overleden. Met name zijn moeder kwam hier niet meer overheen.

Het werd een bijzonder verhaal over een bijzondere man voor wie idealen belangrijker waren dan veiligheid. Geschreven door een bevlogen vrouw die zich uitermate goed heeft geïnformeerd over de geschiedenis en het leven van George Maduro. Zelfs met hem verweven raakte. De manier waarop zij vertelt en zijn leven beschrijft, is op zijn minst boeiend te noemen.

Het boek is te verkrijgbaar bij de boekhandels en‘bentana di Amigoe’ te Scherpenheuvel.

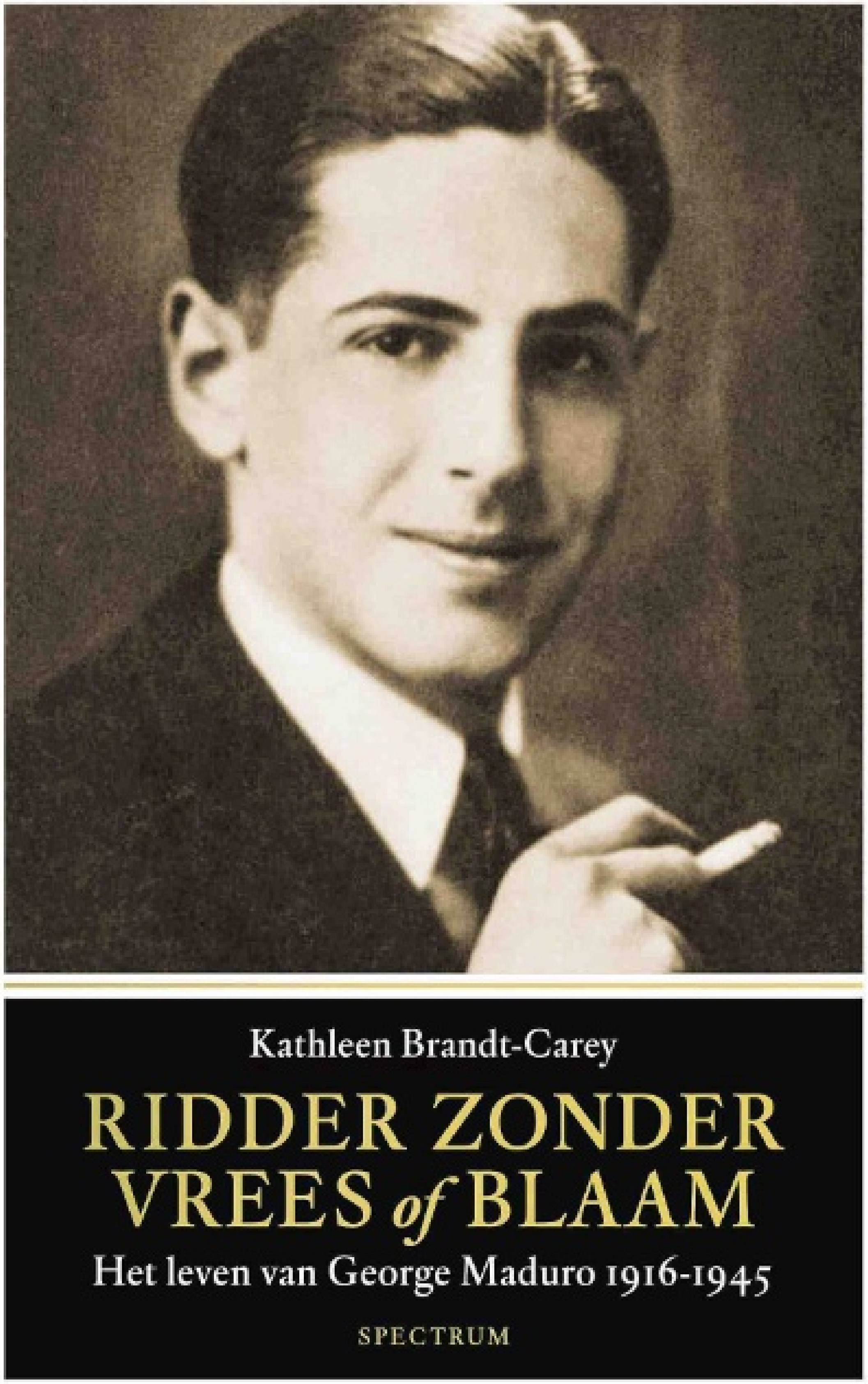

Plagiaat

Als u nu de naam 'Melania Trump' op Google intypt, ontkomt u niet aan hits waar woorden als 'plagiaat' of 'speechdief' aan gekoppeld zijn. De media stonden er tot voor kort vol mee. Op Facebook zag ik de meest creatieve afbeeldingen van Melania Trump voorbijkomen naar aanleiding van haar toespraak op 18 juli jl.

Tekst: **Didi M. Wildeman**

Delen van de toespraak van de aspirant-first lady tijdens de Republikeinse Conventie in Cleveland kwamen sterk overeen met de toespraak van Michelle Obama tijdens de Democratische Conventie in 2008. Plagiaat onder de juridische loep.

Plagiaat, ook wel aangeduid als 'letterdieverij', wordt gedefinieerd als het overnemen van andermans werk zonder bronvermelding. De plagiator maakt woorden en ideeen van een ander openbaar waarbij hij doet voorkomen alsof het zijn eigen werk is. Van plagiaat kan ook sprake zijn wanneer een deel van het werk van een ander wordt overgenomen. De inhoud van de toespraken van Melania Trump en Michelle Obama laat ik in dit artikel verder buiten beschouwing, maar als we de krantenberichten en de YouTube-fragmenten mogen geloven, kunnen we redelijkerwijs vaststellen dat delen van de toespraken letterlijk overeenkomen. Ook zou Melania Trump voorafgaand aan de toespraak in een interview hebben verklaard dat ze de tekst zelf had geschreven. Plagiaat gaat vaak samen met een inbreuk op het auteursrecht, omdat het verboden is het werk van een ander te kopiëren zonder diens toestemming.

Inbreuk op auteursrecht

De Auteursverordening 1913 omschrijft het auteursrecht als het recht van de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, of van diens rechtverkrijgenden, om dit openbaar te maken en te verveelvoudigen, behoudens wettelijke beperkingen. De ratio achter het auteursrecht is het beschermen en stimuleren van de creatieve geest en de gedane investering in het proces dat tot de creatie heeft geleid.

Niet altijd geldt dat plagiaat tevens een inbreuk vormt op het auteursrecht. De bescherming door de Auteursverordening 1913 is beperkt tot – de in de jurisprudentie (HR 27 januari 1961, NJ 1962, 355 en HR 29 november 1985; NJ 1987, 880) ontwikkelde criteria – creaties met een eigen of oorspronkelijk karakter en een persoonlijk stempel van de maker. Het werk dient dus origineel te zijn en niet eerder in dezelfde vorm te zijn vertoond. De rechter bekijkt dat van geval tot geval.
Mondelinge voordrachten zoals toespraken, genieten tevens bescherming door het auteursrecht. Daarbij is dan wel vereist dat de gesproken woorden voldoende oorspronkelijk dienen te zijn om als 'werk' in de zin van de Auteursverordening 1913 te worden aangemerkt. Een verzameling van woorden is volgens de Hoge Raad niet voldoende om te spreken van een auteursrechtelijk beschermd werk. In het arrest Van Dale/Romme (HR 4 januari 1991; NJ 1991, 608) nam Romme een trefwoordenbestand over uit het Van Dale woordenboek en verwerkte het bestand vervolgens in een computerprogramma ter ondersteuning van het oplossen van kruiswoordpuzzels. Het trefwoordenbestand werd door de Hoge Raad aangemerkt als een hoeveelheid feitelijke gegevens, waarbij een creatieve selectie van de maker ontbrak. In recente rechtspraak (ECLI:NL:RBDHA:2016:2608; ECLI:NL:GHDHA:2016:2137) over de vraag of op de slogan 'Zo, nu eerst een Bavaria' van de bierproducent Bavaria, auteursrechtelijke bescherming rustte, leek de selectie van woorden in eerste instantie wel creatief genoeg om auteursrechtelijke bescherming te genieten. In Eerste Aanleg oordeelde de rechter dat wederpartij Your Hosting haar uiting 'Zo. Nu eerst naar de cloud (...)' diende te staken omdat de uiting inbreuk zou maken op het auteursrecht van Bavaria. Echter, naar het oordeel van het hof vormt de combinatie 'Zo. Nu eerst...' een gebruikelijke combinatie van woorden waarbij auteursrechtelijke bescherming niet op zijn plaats is.

De nauw overeenkomende passages van de toespraken van de dames Trump en Obama in ogenschouw genomen en voorts de verklaring van Melania Trump dat zij haar toespraak zelf geschreven zou hebben, maakt de hit 'speechdief' zo gek nog niet. Echter, daarmee staat nog niet vast of ook sprake is van een auteursrechtelijke inbreuk.

Mr. Didi M. Wildeman is als advocaat werkzaam bij SMS Attorneys at Law en legt zich onder andere toe op het Handelsrecht.

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL
1 senior, **2** straat met bomen, **5** lofdicht, **8** muzieknoot, **10** plaatsvervangend, **12** wees gegroet, **14** République Française, **16** sekte in Amerika, **18** Duitser, **20** kameelgeit, **21** slagplankje, **22** betreffende, **23** sierplant, **25** in goede conditie, **26** kookgerei, **27** gissing, **28** vreemde munt, **31** opnieuw (in samenstelling), **32** vertraging, **34** vogelnaam, **37** ranonkelachtige plant, **40** onderwijs, **41** op enig tijdstip, **42** gerecht, **43** licht breekbaar, **44** nagerecht, **45** wintersportartikel, **46** oké, **47** meer dan wenselijk is, **48** onmaatschappelijk, **49** zonder initiatief, **50** persoonlijk voornaamwoord.

VERTICAAL
1 serie, **2** plaats in Amerika, **3** uitroep van droefheid, **4** als onder, **6** Spaanse schilder, **7** niettemin, **9** land in het Midden-Oosten, **10** plaats in Peru, **11** een naam geven, **13** en zo meer, **15** roofdiertje, **17** halfaap op Madagaskar, **18** graanafval, **19** vrachtschip, **24** kauw, **29** nuk, **30** niet veraf, **31** kip, **33** pets, **35** lichte bedwelming, **36** feestmaaltje, **38** levensonderhoud, **39** Egyptische godin, **43** vuur, **46** kiloampère.

1		■	2	3	4		■	5	6	7	■	8	9	■
	■	10				■	11	■	12		13	■	14	15
16	17				■	18						19		
20				■	21			■	22					
23				24	■	25			■	26			■	
■		■	27			■		■	28			■	29	■
30	■	31			■	32		33	■	34		35		36
37	38				39	■	40			■	41			
42									■	43				
44		■	45			■		■	46				■	
■	47		■	48			■	49				■	50	

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

B. Frederiks
Rooi Santo 108
Aruba

Aura Scoop
Paseo Koral Specht 2
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

7	4		5					1
	9						3	
2				7				4
	6							5
	3		8		1	9		
	2			9			7	
			1	6		5	8	3
		4	9		8			6
1			7			4		

HEAVY

6					9			
2			7			1		9
3		5		4			7	
9		4				8		
	6			8				
			3				6	5
						4		
					5			
		1				7		

ZWEEDSE PUZZEL

griezelig / chemisch element		Amerik. geheime dienst		geografische mijl / gebruik		uiting van berusting		mechanische piano / familielid		Griekse godin	
						sigaret met hasj / Franse schilder					
drankgelegenheid		spil / hoofdstad in Europa			moeder / bedrukt katoen					kleur	
			beursterm / licht geluid				griezelig / gouverneur-generaal				grote bijl
aanrijding / half								bid / ambtshalve (afk.)			
				tevens							
verzoekschrift							voetbalterm				

CRYPTOGRAM

1			2					
	■	■		■				
3								
	■	■		■	4	5		6
7		8		9	■		■	
	■		■		■		■	
10								
	■		■		■		■	
	11							

HORIZONTAAL:
1. Boven bed en ver daarboven (5); **3.** Hoog en laag (5); **4.** Het afdelingshoofd is de baas (4); **7.** Pijnlijk hoofddeksel (5); **10.** Wordt 'r op zijn laatst toegegeven (9); **11.** Moeizaam opwinden (8).

VERTICAAL:
1. De baas van het adviescollege? (7); **2.** Nauw is het griezelig overdreven (5); **5.** Reeds onbeschadigd in de ruimte (6); **6.** Pesten met brillen (6); **8.** Meisje van de hei (5); **9.** Deed pijn voor de handigheid (5).

WOORDZOEKER

B	E	D	E	N	K	E	L	IJ	K	E	K	N
A	C	T	T	U	E	O	V	A	A	R	A	O
B	N	A	R	E	G	T	A	S	S	A	N	O
Y	G	D	T	E	R	Z	M	T	D	A	S	D
S	N	V	M	A	L	U	A	E	M	B	E	S
I	K	E	L	E	L	A	G	O	L	P	L	P
T	N	R	I	A	L	O	H	K	O	O	R	R
T	D	W	U	P	C	A	G	W	IJ	L	E	O
E	IJ	A	K	I	L	H	D	U	E	K	D	N
R	B	R	M	K	D	L	E	O	S	N	E	G
I	E	M	O	R	G	E	N	R	O	O	D	N
W	E	I	F	E	L	E	N	T	T	I	M	I
R	N	N	A	C	H	T	P	I	T	J	E	D
O	O	G	G	E	T	U	I	G	E	S	E	R
T	O	E	S	P	R	E	K	E	N	R	R	O
W	E	G	S	N	E	L	L	E	N	T	V	W

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

ALERT
BABYSITTER
BEDENKELIJK
CATALOGUS
DIJBEEN
DOOIER
GEDAAN
IMMER
INDRUK
KANSELREDE
KRUIDENIER
LACHERTJE
LOGEMENT
MORGENROOD
NACHTPITJE
NETMELOEN
NOODSPRONG
OKLAHOMA
ONKLOPBAAR
OOGGETUIGE
RIJWIELZAAK
ROOKHOL
TERUGKIJKEN
TOESPREKEN
TROUWKOETS
VERWARMING
VREEMDE
WEGSNELLEN
WEIFELEN
WERKPLAATS
WORDING

© Sanders Puzzelboeken/160910

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

1	6	5	7	3	9	4	2	8
3	7	8	5	2	4	9	6	1
9	4	2	6	1	8	5	3	7
4	8	6	2	9	5	7	1	3
2	9	3	8	7	1	6	5	4
5	1	7	4	6	3	8	9	2
6	3	4	1	5	7	2	8	9
7	2	9	3	8	6	1	4	5
8	5	1	9	4	2	3	7	6

Heavy

6	8	7	5	2	4	9	3	1
9	2	3	6	7	1	8	4	5
4	1	5	8	3	9	2	7	6
2	6	8	4	9	5	7	1	3
5	7	1	3	8	6	4	9	2
3	9	4	7	1	2	5	6	8
1	5	9	2	4	3	6	8	7
7	4	2	1	6	8	3	5	9
8	3	6	9	5	7	1	2	4

Cryptogram:
Horizontaal: 1. Niets; 3. manus; 4. zaak; 7. knots; 10. neerhalen; 11. pakloods.
Verticaal: 1. Namaken; 2. trust; 5. Apollo; 6. kennis; 8. omega; 9. schol.
Woordzoeker:
BEWINDSMAN

Zweedse puzzel

■	F	■	T	■	A	■	J	■	G	■	O
R	I	D	E	A	U	■	H	U	R	E	N
■	X	■	N	U	■	A	R	N	O	■	E
W	E	B	■	L	C	D	■	D	O	N	■
■	R	Ÿ	K	A	A	R	D	■	T	A	S
G	E	N	A	■	F	E	E	S	T	J	E
■	N	A	N	T	E	S	■	T	E	A	M

Prijspuzzel

M	U	I	S	A	R	M	■	P	O	P	I	■	O	B
A	■	S	I	L	O	■	A	■	F	A	■	K	O	U
U	F	O	■	S	T	I	F	T	■	L	A	A	R	S
W	A	L	M	■	S	E	T	■	Z	A	L	M	■	H
E	N	E	■	W	■	P	R	O	■	Z	O	E	N	■
N	■	E	R	A	F	■	E	■	IJ	Z	E	R	■	C
■	B	R	O	N	■	O	K	E	■	O	■	D	R	A
E	■	C	E	N	T	■	S	P	A	■	M	E	E	S
Z	I	E	K	E	■	M	O	O	I	S	■	B	U	I
R	E	L	■	E	I	■	M	■	D	I	V	A	■	N
A	L	■	E	R	T	S	■	P	A	K	S	T	R	O

Beroep onder de loep.

'Ik ben de hele dag op het strand'

Orbi Gosepa (17) houdt van het strand en heeft daarom een bijbaan gevonden waar hij de hele dag op het strand in Jan Thiel kan zijn. Wie zou dat nou niet willen?

Tekst: **Kim van der Meer** Foto: **Ken Wong**

Wat houdt je werk in?

"Op het moment ben ik vooral bezig met het afrekenen van bedjes op het strand. Ik ben begonnen als bijvuller bij Zanzibar toen ik hier kwam en ik hielp af en toe in het restaurant. Daar ben ik nu mee gestopt, want de werktijden waren van 13:00 uur tot 22:00 uur en dat was erg vermoeiend, omdat ik daarnaast ook gewoon naar school moet. Verder help ik soms ook achter de bar, dus variatie is wel aanwezig. De werktijden die hierbij horen zijn ook een stuk beter. Ik begin om 9:00 uur en ben om 17:00 uur klaar. Dit doe ik twee à drie keer per week."

Hoe lang doe je dit werk al?

"Ik doe dit werk nu ongeveer zes à zeven maanden. Daarvoor werkte ik in een houtfabriek waar verschillende producten werden gemaakt, zoals frames en kozijnen. Nadat ik daar wegging, ben ik hier terechtgekomen via een vriend. Zijn tante werkt hier al een paar jaar en ik had een parttimebaan nodig, dus die vriend heeft een goed woordje gedaan bij zijn tante. Zij kende de leidinggevenden goed en heeft daar toen ook een goed woordje voor mij gedaan. Zo ben ik hier terechtgekomen."

Wat vind je het leukste aan je werk?

"Het leukste aspect van mijn werk is dat ik de hele dag op het strand ben. Ik ben niet laat vrij, wat ik ook erg fijn vind en ik heb meer vrijheid op het strand dan wanneer ik in een restaurant of bar zou werken. Verder maak je met dit werk veel sociaal contact met mensen. Toen ik hier net begon met werken, had ik letterlijk niemand. Dit is nu wel anders, want iedereen is heel vriendelijk hier en daardoor heb ik veel nieuwe vrienden gekregen."

Wat vind je het minst leuke?

"Toen ik nog in het restaurant werkte, werd er soms veel druk op me gezet als er veel mensen waren. Dat werd me af en toe teveel, vooral als ik een beetje moe was. Op het strand is het veel rustiger, ook al liggen er veel mensen. Soms moet ik wel hard lopen, omdat ik af en toe ook bestellingen op moet nemen, maar het is niet zo erg als in het restaurant. Ik heb eigenlijk niets aan te merken op te taken die ik nu moet verrichten."

Wat was je geweest als je dit werk niet had gedaan?

"Ik zou niet meer bij een houtfabriek gaan werken, maar gaan voor een ander soort werk. Ik zou dan bijvoorbeeld gaan vakkenvullen bij de Albert Heijn. Dat is niet wat ik het liefste zou willen doen, maar ik ben nog best jong, dus dat zijn de baantjes voor mensen van mijn leeftijd. Op het moment gaat mijn voorkeur echt uit naar een baantje op het strand. Als ik wat ouder ben, wil ik graag mijn eigen winkeltje openen. Dat is mijn droom. Eerst wil ik graag kleding verkopen en wanneer ik genoeg heb verdiend, wil ik me gaan richten op technologie. Hier ga ik ook voor studeren en ik hoop dat ik later over de kennis beschik om mijn eigen producten te ontwikkelen."